

UCHWAŁA

Dnia 21 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Antoni Górski

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z zażalenia wierzyciela Banku [...] na postanowienie sędziego komisarza w Sądzie Rejonowym w W. z dnia 22 kwietnia 2015 roku, przy uczestnictwie syndyka masy upadłości S. S. S.A. w W., po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 21 kwietnia 2016 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 19 listopada 2015 r.,

"1. Czy większość w jakiej rada wierzycieli podejmuje uchwały w postępowaniu upadłościowym na podstawie art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze jest większością zwykłą rozumianą w ten sposób, że dla skutecznego podjęcia uchwały wystarczające jest, aby liczba głosów "za" przewyższała liczbę głosów "przeciw"; przy jednoczesnym pominięciu głosów "wstrzymujących się", czy też większością bezwzględną rozumianą w ten sposób, że aby większość została osiągnięta, podczas głosowania liczba głosów "za" musi być większa od głosów "przeciw" i "wstrzymujących się"?

2. Czy większość o jakiej stanowi art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. należy odnosić do wszystkich członków powołanych przez sędziego komisarza, czy też do większości faktycznie obecnych na posiedzeniu członków rady wierzycieli?"

podjął uchwałę:

Większość głosów wymaganą do podjęcia uchwały rady wierzycieli na podstawie art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r.,

poz. 233 ze zm.) w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r., poz. 978) określa się w stosunku do pełnego składu rady.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy w W. ogłosił upadłość S. S. S.A. w W., obejmującą likwidację jej majątku. W toku postępowania sędzia komisarz postanowieniem z dnia 10 marca 2015 r. ustanowił radę wierzycieli, składającą się z pięciu członków i jednego zastępcy, w skład której powołał: Bank [...], P. S.A. w W., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, A. sp. z o.o. w K. oraz Skarb Państwa - Generalną Dyрекcję Dróg i Autostrad, a jako zastępcę członka – V. sp. z o.o. w W. Na zwołanym przez syndyka posiedzeniu rady wierzycieli w dniu 20 kwietnia 2015 r. byli reprezentowani: Bank [...], P. S.A. i Skarb Państwa - Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad. Stawił się również przedstawiciel Zakładu Ubezpieczeń Społecznych S.A., ale ze względu na brak pełnomocnictwa uczestniczył w posiedzeniu bez prawa głosu. Na wniosek Banku [...]włączono do porządku obrad powzięcie uchwały w przedmiocie wyrażenia zgody na wystąpienie przez radę wierzycieli do sędziego komisarza o zmianę warunków przetargu na sprzedaż przedsiębiorstwa upadłej spółki. Za przyjęciem tej uchwały głosował 1 członek, dwóch pozostałych wstrzymało się od głosu, po czym syndyk stwierdził, że rada wierzycieli przyjęła proponowaną uchwałę.

Postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2015 r. sędzia komisarz z urzędu uchylił tę uchwałę, uznając ją za sprzeczną z art. 207 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm. - dalej: „Pr.u.n.”). Stwierdził, że według powołanego przepisu, uchwały rady wierzycieli zapadają większością głosów, ale nie wynika z niego czy większość tę należy odnosić do wszystkich członków rady, czy tylko do głosujących. Uznał jednak, że rozstrzygnięcie tego zagadnienia nie jest konieczne, ponieważ za przyjęciem uchwały głosował tylko jeden z trzech członków głosujących i w tej sytuacji nie sposób przyjąć, że uchwała została podjęta większością głosów w rozumieniu art. 207 ust. 1 zdanie drugie Pr.u.n. Nie można natomiast zaaprobować poglądu, że do ustalenia większości wystarczy więcej głosów „za” niż głosów „przeciw” oraz że głosy wstrzymujące nie mają znaczenia, nie pozwalają na to bowiem dyrektywy wykładni językowej ani „żadnej innej”. Konkludując, sędzia

komisarz uznał, że uchwała została podjęta niewystarczającą liczbą głosów. Zauważył, że teoretycznie można by przyjąć, iż uchwała w ogóle nie została podjęta, mając jednak na względzie pewność obrotu i jasność co do ważności decyzji podejmowanych przez organy funkcjonujące w postępowaniu upadłościowym, uznał za konieczne uchylenie uchwały.

Przy rozpoznawaniu zażalenia Banku [...] na postanowienie sędziego komisarza z dnia 22 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy w W. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne przytoczone na wstępie uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powołany w przedstawionych zagadnieniach prawnych art. 207 ust. 1 Pr.u.n. z dniem 1 stycznia 2016 r. został zmieniony przez art. 428 pkt 121 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r., poz. 978 - dalej: „Pr. restr.”), zgodnie jednak z art. 449 tej ustawy, w sprawach, w których przed dniem jej wejścia w życie wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe. Z dniem 1 stycznia 2016 r. zmianie uległ również tytuł powołanej ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, który otrzymał brzmienie „Prawo upadłościowe” (dalej: „Pr. upadł.”). Zmiana stanu prawnego nie zdezaktualizowała potrzeby wyjaśnienia wątpliwości, które wyłoniły się na tle art. 207 ust. 1 Pr.u.n. w jego pierwotnym brzmieniu, obowiązującym w chwili podejmowania spornej uchwały przez radę wierzycieli.

Art. 207 ust. 1 Pr.u.n. wówczas stanowił, że rada wierzycieli wykonuje czynności przez podjęcie uchwał na posiedzeniach rady. Uchwały rady wierzycieli zapadają większością głosów. Przytoczony przepis był odpowiednikiem art. 136 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r., Nr 118, poz. 512 ze zm. - dalej: „Pr.upadł-1934”), który, podobnie jak art. 207 ust. 1 Pr.u.n., stanowił, że uchwały rady wierzycieli zapadają większością głosów. Ani w art. 136 Pr.upadł-1934, ani w art. 207 ust. 1 Pr.u.n. ustawodawca nie określił w jaki sposób należy ustalać większość głosów, czy ma to być większość obliczona w stosunku do ogólnej liczby członków rady, czy większość głosów członków rady uczestniczących

w posiedzeniu. Z tej przyczyny już pod rządem art. 136 § 1 Pr.upadł-1934 w doktrynie zarysowały się w tej kwestii dwa przeciwstawne stanowiska. Według jednego, większość głosów należało określać w stosunku do ogólnej liczby członków rady, a według przeciwnego - tylko w stosunku do liczby członków rady uczestniczących w posiedzeniu. Kontrowersja ta utrzymała się w doktrynie także po wejściu w życie art. 207 ust. 1 Pr.u.n.

Podjmując ten problem trzeba zauważyć, że w art. 199 Pr.u.n. dotyczącym uchwał podejmowanych przez zgromadzenie wierzycieli ustawodawca określił podstawę, od której należy obliczać większość głosów wymaganą do podjęcia uchwały. Wskazał, że uchwały zgromadzenia wierzycieli zapadają większością głosów wierzycieli mających przynajmniej piątą część ogólnej sumy wierzytelności przypadających wierzycielom uprawnionym do uczestniczenia w tym zgromadzeniu, a w sprawach o wyłączenie mienia z masy upadłości - większością głosów wierzycieli mających przynajmniej dwie trzecie ogólnej sumy uznanych wierzytelności. Podobnie w art. 285 Pr.u.n. ustawodawca sprecyzował, że do przyjęcia układu wymagana jest większość uprawnionych do głosowania wierzycieli, mających łącznie co najmniej dwie trzecie ogólnej sumy wierzytelności uprawniających do głosowania, a ponadto uregulował sposób obliczania większości w sytuacji, w której głosowanie nad układem odbywa się w grupach wierzycieli, obejmujących poszczególne kategorie interesów. Regulacje te dotyczą wprawdzie odmiennych kwestii niż podejmowanie uchwał przez radę wierzycieli, niemniej zostały zamieszczone w tej samej ustawie. Z faktu posłużenia się w art. 207 ust. 1 Pr.u.n. odmienną techniką legislacyjną można wyprowadzić wniosek, że zamiarem ustawodawcy było odniesienie większości głosów do ogólnej liczby członków rady, ponieważ w przeciwnym wypadku określiłby podstawę do ustalania tej większości. Kolejnym argumentem przemawiającym za takim wnioskiem jest przewidziany przez ustawodawcę skład rady wierzycieli, która - zgodnie z art. 202 Pr.u.n. - składa się z trzech lub pięciu członków oraz jednego lub dwóch zastępców. Ustanowienie nieparzystych składów rady wierzycieli gwarantuje bowiem uzyskanie większości głosów w stosunku do ogólnej liczby członków tego organu. W zależności od tego ile osób powołano w skład rady wierzycieli, większość będzie zawsze wynosiła:

w razie powołania trzech osób – dwa głosy, a w razie powołania pięciu osób - trzy głosy.

Przyjęciu przeciwnego poglądu, według którego przy obliczaniu większości głosów w rozumieniu art. 207 ust. 1 Pr.u.n. uwzględnia się tylko głosy osób uczestniczących w głosowaniu, sprzeciwia się też взгляд na sens ustanowienia rady wierzycieli. Jej zasadniczym zadaniem jest reprezentowanie w postępowaniu upadłościowym interesów ogółu wierzycieli i już tylko z tej przyczyny większość głosów powinna oznaczać większość pełnego składu tego organu, a nie jedynie większość osób uczestniczących w głosowaniu. Dyrektywy wykładni funkcjonalnej przemawiają zatem na rzecz tezy, że większość głosów w rozumieniu art. 207 ust. 1 Pr.u.n. określa się w stosunku do pełnego składu rady wierzycieli. Oznacza to, że - niezależnie od liczby członków uczestniczących w posiedzeniu rady wierzycieli - większość głosów wymagana do ważności uchwały rady wynosi: dwa głosy w radzie trzyosobowej, natomiast trzy w radzie pięcioosobowej. Uzyskaniu tej większości sprzyjało niewątpliwie ustanowienie instytucji zastępcy członka rady wierzycieli, który mógł wziąć udział w głosowaniu w miejsce nieobecnego członka tego organu. Z art. 207 ust. 1 Pr.u.n. nie wynika, by do podjęcia uchwały konieczne było oddanie głosów przez wszystkich członków rady wierzycieli. Głosować powinni więc członkowie rady lub ich zastępcy obecni na posiedzeniu, z tym że do ważności uchwały wymagana była większość głosów obliczona w stosunku do ogólnej liczby członków tego organu.

Dostrzegając niedostatki regulacji zawartej w art. 207 ust. 1 Pr.u.n., ustawodawca w art. 428 pkt 121 Pr.restr. nadał przepisom tego artykułu nowe brzmienie, dopuścił możliwość odbywania posiedzeń rady wierzycieli przy użyciu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość i określił, w jakich wypadkach do podjęcia uchwały konieczne jest oddanie głosów przez wszystkich członków rady wierzycieli (zob. Druk sejmowy nr 2824 z dnia 9 października 2014 r.). Zgodnie z art. 207 ust. 1a Pr.upadł., od dnia 1 stycznia 2016 r., jeżeli uchwała nie jest podejmowana na posiedzeniu, do jej podjęcia konieczne jest oddanie głosów przez wszystkich członków rady wierzycieli. W takim przypadku głosu nie może oddać zastępca członka rady wierzycieli. Oznacza to, że jeżeli uchwała jest podejmowana na posiedzeniu, do jej podjęcia nie jest konieczne

oddanie głosów przez wszystkich członków rady wierzycieli oraz że głos może oddać zastępca członka.

Nowa regulacja obowiązująca od dnia 1 stycznia 2016 r. również przemawia za trafnością wykładni, według której pod rządem art. 207 ust. 1 Pr.u.n. do podjęcia uchwały przez radę wierzycieli wymagana była większość głosów członków lub członków i ich zastępców uczestniczących w posiedzeniu określona w stosunku do ogólnej liczby członów rady. Bezprzedmiotowe stały się więc wątpliwości wyrażone w pierwszym z przedstawionych zagadnień prawnych.

Na koniec trzeba dodać, że obserwowane w praktyce niewielkie zainteresowanie członków rady wierzycieli przebiegiem postępowania upadłościowego - wbrew obawom wyrażanym w doktrynie - nie sprzeciwia się przyjęciu na gruncie art. 207 ust. 1 Pr.u.n. rygorystycznych wymagań, polegających na określaniu większości głosów w stosunku do pełnego składu rady. Wymagania te nie musiały utrudniać prowadzenia postępowania upadłościowego, ponieważ zapobiegał temu obowiązujący do dnia 1 stycznia 2016 r. art. 213 ust. 2 Pr.u.n., który - podobnie jak obecny art. 213 ust. 2 Pr.upadł. - dopuszczał możliwość wykonania przez sędziego-komisarza czynności zastrzeżonych dla rady wierzycieli, jeżeli rada nie wykonała ich w terminie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. rozstrzygnął przedstawione zagadnienia prawne, jak w uchwale.

jw

kc